

Gyurka bácsi

Hazánk kommunista korszakában, főleg az ötvenes években, senki nem érezhette magát biztonságban. Bárkit, bármikor letartóztathattak, minden különösebb ok nélkül. Elég volt egy feljelentés valamelyik haragos által. Az sem számított, ha csak egy névtelen levél útján történt. Bőven kimerítette a kommunizmus iránti elégedetlenség „bűncselekményét”, ha információ érkezett a hatóság felé, hogy X. Y. rendszerellenes gondolatokat táplál. Vagy azonnal, vagy a legközelebbi éjszaka óráiban már küldték is érte a fekete autót egy sofőrrel és három, műbőrkabátos fogdmeeggel. Ezek a fogdmegek – akik általában valamilyen kedvezmény vagy plusz juttatások reményében vállalták ezt az undorító munkát - rendszerint igazi taplók voltak, a lehető legtompább aggyal és torzult személyiséggel.

Kimentek a megvádolthoz, betuszkolták a kocsiba és megkezdték a puhítást. Az esetek többségében mire beérték a kihallgató helyiségbe, már ájult volt a „delikvens”, de minimum vérben úszott. Aztán jöttek az abszolút kiszámíthatatlan lehetőségek: vagy belehalt a további tortúrába, vagy túlélte. Vagy kiszabadult napokon belül, vagy évek múltán megnyomorodva. Vagy élete végéig ült, vagy kivégezték. Nők esetében bővült a sor a rendszeres nemi erőszak elszívásával.

Olyanra is volt példa, hogy ez a bizonyos fekete autó kitevedt a falu határába, ahol egy idős ember épp szántotta a földet. Gondolták a taplók, ha már összefutottak valakivel itt az országhatár közelében, mindjárt le is tesztelik a politikai rendszer iránti hűségét.

Az egyik odaszólt neki.

- Hé, bátyám! Jó meleg van, igaz-e?!
- Azt megmondom, meleg van, bizony.
- Aztán meg tudná-e mondani nekem, hogy merre van a Mura?
- Már hogyan tudnám! Arra, e!

Nem társalogtak tovább. Fogták a szántóvetőt, bevágták a kocsiba és elvitték. Nem törődve sem a lóval, sem a szerszámokkal. Onnan a földről, a munkája kellős közepéből. Az lett ellene a vád, hogy idegeneknek elárulta, merre van a határfolyó, és ezzel a magatartással bármikor segítséget nyújthat a politikai menekültek számára. Majdnem egy év múlva szabadult.

Egy másik alkalommal egy hasonló fekete autó Murakeresztúrt kereste. Jóval a falun kívül megállítottak egy nőt, akinek meglehetősen rossz volt a hallása.

- Adj Isten! Erre kell menni Murakeresztúrra?

A részleges siketségben szenvedő és egyébként is kissé együgyű nő úgy értette, hogy: Murán keresztül.

- Dehogyan erre! Arra! – válaszolta segítőkészen, nekiirányítva őket a folyónak.

Ahogy szembesültek vele, hogy milyen útbaigazítást kaptak, rögtön indultak a nő után. Még ott az út mentén elkapták. A vád ugyanaz lett, mint az imént említett ember esetében. Fél év után szabadult.

Rengeteg hasonló letartóztatás történt abban az időszakban, de még több eljárás indult a feljelentéseknek köszönhetően. Gyurka bácsi is egy ilyen lépés miatt volt kénytelen megtapasztalni a kommunisták megfélemlítő módszerét.

Egyesek Gyurkának szólították, mások pedig bácsizták. Talán a természetes alkata miatt. Idősnek nem volt mondható, mivel még csak a negyvenes éveiben járt. Gyurka bácsi sok mindennel foglalkozott a megélhetés érdekében. Volt mezőőr, állatgondozó a tsz-ben, edényeket, kályhákat javított,

még citerát is készített. Sokoldalú emberként élt, ennél fogva sok jelzővel illethették, akik ismerték, de ami leginkább jellemezte, hogy becsületes volt. Lopásról egyszerűen hallani sem bírt. Mindennél jobban tiltotta a gyerekeinek még azt is, hogy akár egy almát leszakítsanak mások fájáról. Ha véletlen mégis tudomást szerzett egy ominózus esetről, annak nadrágszíjjal verés lett a jutalma. Annak is ellensége volt, hogy valaki valamit jogtalanul megszerezzen. Mindentől elzárkózott, amit egy kicsit is igazságtalannak ítélt.

Történt, mikor állatgondozóként állt alkalmazásban, hogy a sertésnevelésében a malacok közt futkározott egy csoffadt, visszamaradt kis jószág. A tsz-elnöknek nagyon bántotta a szemét, mondván, rontja az összképet.

- Te, Gyurka! - szólt az elnök. - Üsd agyon ezt a dögöt!

- Dehogyan ütöm! Olyan kis virgonc.

- Akkor vidd haza, mit bánom én, csak tüntesd el!

Gyurka bácsi egy darabig vakargatta a fejét, osztott-szorzott, aztán azt mondta.

- Figyelj, elnökúr! Én agyon nem csapom, úgy éljek. Olyan aranyos, mint egy kutya. Adok érte ötven forintot és elviszem.

- Az egy napi fizetés! - csodálkozott az elnök.

- Engem nem érdekel. Annyi, amennyi. Agyon nem ütöm, elvinni meg csak így vagyok hajlandó. Énrólam senki ne mondja a faluban, hogy ingyen hoztam malacot!

- Jól van, Gyurka. Ha neked így felel meg, akkor legyen. - Aztán a malac ötven forint ellenében elkelt.

Ennek az igazságkényszernek némiképp ellentmond a következő megnyilvánulás. Amikor a kormány számára még elég volt, hogy valaki tanúskodjon mások mellett, miszerint itt meg ott dolgozott életében és így jogosult az állami nyugdíjra, Gyurka több esetben állt mások mellé. Így segített hozzá néhány rászoruló a nyugellátáshoz, attól függetlenül, hogy nevezettek mindig is csupán háztartásbeli asszonyokként éltek. Ezekben az esetekben nem érdekelte, hogy ki mennyire érdemli meg.

Mégis voltak, akik nem szívlelték. Még azt is beszéltek róla páran, hogy besúgó. Ennek az egyik oka lehetett, hogy megválogatta a barátait. Illetve nem is megválogatta, csak nem volt hajlandó nívón aluli beszélgetésekre. Ugyanis anno nagyon sokan rendelkeztek a normálnál jóval alacsonyabb agykapacitással. Szegények nem tehettek róla. Még csecsemőkorukban a szüleik sokukat mákteával itatták, hogy egész nap aludjanak, így nem volt rájuk gondjuk, amíg kapáltak a háztájin. Ezek az intézkedések nem maradtak megtorlatlanul. Felnőtt korára némelyiknek a fejében filmet lehetett volna forgatni a bantu négerek harcáról a szenespince sötét fenekén. Persze, Gyurka így miről beszélgethetett volna velük? Hiszen más témájuk nem volt, mint ennyi termett, annyi termett, kikelt, nem kelt ki, megették, nem ették, ennyit kapáltam, annyit kapáltam stb. Olyan illető is előfordult, aki azzal dicsekedett, hogy a sok munka miatt négy napig nem vette le a gumicsizmát. Ilyen okoknál fogva, Gyurka inkább a komolyabb beosztású embereket preferálta, hátha velük más témát is fel lehet hozni, mint a kapálás, meg az istálló kitrágyázása. A másik ok - ami végett jogtalanul gyanúsította az a néhány illető - a feljelentő levelek. Ezzel nagyon sokáig nem tudott mit kezdeni Gyurka. Csak jóval később derült ki, egy tanácsi alkalmazott jóvoltából, hogy egy Karcsi nevezetű úriember notóriusan jelentgette fel az embereket, de szigorúan csak levélben. Nem elégedett meg vele, hogy elég a névtelenség. Minden alkalommal a Gyurka nevét írta alá. Még a feladó adatairól szóló területet is kitöltötte a borítékon... Soha senkinek a tudatáig nem jutott el, hogy nincs az az oklatan, aki ilyen nyíltan vállalta volna abban az időben a kilétét, ráadásul ilyen aljas dologban. Így az csakis félrevezetés lehet.

Na, szóval, ez egy ilyen rendszer volt. Mint már említettem, bármikor, bárkit. Gyurka bácsi sem menekülhetett.

József a kertszomszéd, abban a privilégiumban részesülhetett, hogy a Gyurkáék udvarán és kert-

jén keresztül járhasson haza a szőlőhegyről, így megspórolva legalább hatvan métert. Szokásához híven, részegen támolygott keresztül a kerten, mikor Gyurka bácsi kint üldögélt feleségével a kelle-mesen meleg, őszi délutánon.

- Igyál Gyurka! – lóbálta a demizsont.

- Nem iszok, köszönöm. Amúgy is szinte üres. Elkínálgattad már útközben. A feleséged meg engem fog okolni, hogy megittam a borodat.

- Akkor adj egy cigit! – mondta dülöngélve.

- Tudod, hogy nem dohányzom. Nem tudok adni.

- Nem iszol a boromból?! Nem adsz cigit?! – kiabálta sértetten a részeg kertszomszéd. – Megállj, elintézek! Erre ráfaragsz, megállj csak!

Gyurka bácsi nem foglalkozott vele. József hazavánszorgott, ő pedig pár perc múlva már el is felejtette a háborgást.

Ahogy eljött az este, a még mindig részeg szomszéd megjelent a vasútállomáson, hogy felvegye a szolgálatot. Aztán eszébe jutott a Gyurkának tett ígérete. Azonnal telefonáltatott a főnök irodájából a hatóságoknak, hogy jöjjenek és segítsenek neki, mert a Gyurka ki akarja irtani a családját. Márpedig ezt nem teheti vele, hiszen ő egy párthű vasutas.

Egy órán belül megérkezett a fekete autó.

A műbőrkabátos taplók nem kopogtak, csak belegázoltak a csendesnek induló estébe. A legkisebb gyerek, Józsika alig múlt öt éves, és már csak ő volt otthon a szüleivel. Hirtelen szakadt ki a mély álmából, mikor berontott a három tapló.

- Öreg! Vedd le a nadrágszíjat és vedd ki a cipőfüződet! – kezdte parancsolóan az egyik. Túlságosan tekintélyesnek tartották magukat ahhoz, hogy köszönjenek, vagy magázódjanak. – A zsebeidet is pakold ki, nem akarok bent ezzel vacakolni!

- Mit akarnak? Hová visznek? – kérdezte Gyurka bácsi, félelemmel vegyes értetlenséggel.

- Kussolj, csináld amit mondtam!

- Mi történt? Hová viszik? Miért? – faggatózott rémülten a felesége, miközben próbálta nyugtatni a szoknyájába kapaszkodó, síró kisfiút.

- Befogod a pofád! – ennyi volt a válasz.

Miután megtették a bemelegítő-pofonokkal megfűszerezett tizenöt kilométert az autóval, lerángatták Gyurka bácsit a nagykanizsai városháza pincebörtönébe. Belökték egy sötét, hideg, penészes lukba, és rázárták az ajtót. Szegény Gyurka gubbasztott a sarokban, és elképzelése sem volt róla, hogy mit követhetett el. Úgy érezte magát, mintha a sötét középkor elmebeteg inkvizitorai markában lenne, akik alig várják, hogy halálra kínozhassák. Körülbelül két-három órája szenvedhetett már a szörnyű bizonytalanságban, taglalgatva magában a borzalmas folytatás lehetőségeit, mikor hangos retesztologatások után kinyílt az ajtó és belépett rajta a három tapló. Már nem volt rajtuk a jellegzetes, riadalmat kiváltó kabát. Mindhárman könyékig felhajtott ingujjban álltak körülötte, aztán az egyik elkezdett beleordítani Gyurka bácsi fülébe.

- KINEK A CSALÁDJÁT AKARTAD KIIRTANI?! MI?! – aztán teljes erővel arcon ütötte az öklével, miközben folyamatosan, nyálfröcsögve szidalmazta a legalpárabb szavakkal.

- Tessék? Én?... Nem értem... - válaszolta az áldozat, miközben elvágódott az ütés erejétől.

Többet nem tudott mondani, mert záporozni kezdtek rá az ütések és rúgások. Csak az első tizenöt-húsz ütleg fájt neki, aztán félig önkívületbe került. Onnantól már csak a tompa puffanásokat hallotta, a trágár ordítások meg mintha a távolból visszhangzottak volna.

- Most megdöglesz, te szemét!

- Nem fogsz többet fenyegetőzni!

- Agyonverünk, te disznó!

Legalább negyedórája ütötték-verték a félájult, földön fekvő szerencsétlent, mikor belépett a zárkába a helyi vasútkörzeti rendőr. Nem tudta, ki fekszik a földön. Leállította a három, verés örömetől

extázisba került taplót és leguggolt, hogy megnézzé, ki lett a soron következő áldozat. Az szinte felismerhetetlen volt a sáros vér keverékétől, ami teljesen elborította feldagadt arcát és ruházatát.

Aztán hirtelen felugrott.

- Az Isten szakassza rátok az eget! – kiabált idegesen a három taplóra. – Ez a Gyurka bácsi! Mit csináltatok vele?! Ez az ember soha senkinek nem ártott!

- Megfenyegetett egy párthú vasutast, hogy kiirtja a családját – mondta az egyik.

- Őt vádolta meg az a részeg disznó! – döbönt meg a rendőr. – Az a párthú senkiházi csak azért találta ki, hogy hazamehessen, és ne rúgják ki, amiért totál részeg. A büdös mindenségit annak a mocskos szemétnek!

Aztán a már ájuljt állapotban fekvő Gyurkára nézett.

- Azonnal vigyétek szerencsétlent egy normális zárkába! Amint eltűnnek valamennyire a sérülések legalább az arcáról, haza lesz engedve. Addig pedig a konyhán fog segíteni. Legalább jókat egyen... Értve vagyok?!

A taplók bólogattak, a rendőr pedig sarkon fordult. Így maradt életben Gyurka bácsi. Ha nincs a közbeavatkozás, biztos, hogy agyonverték volna.

Közben a család legidősebb gyermeke, a férjnél lévő Erzs, kétszer is érdeklődött a kanizsai rendőrségen az apja után, de mindkétszer elküldték azzal, hogy semmit nem tudnak róla. Nem hagyta annyiban, pár nap után harmadjára is bement. Akkorra már kezdték unni az állhatatosságát, ezért félrehívta az egyik nyomozó egy üres irodába, és azt mondta neki: - Idefigyeljen! Ha kedves az élete, ne zaklasson minket többé az apja ügyével, mert nagyon könnyen utána mehet! Remélem, felfogta, amit mondtam. – Ezzel az ügy le lett zárva.

Huszonegy nap után úgy ítélték meg a börtön illetékesei, hogy már elég tiszta a fegyenc arca ahhoz, hogy kiengedhessék 1957-nek ezen a kellemesen meleg őszén. Bár az arca hamar rendbe jött, testén még egy év múlva is fellelhetők voltak a verés nyomai. Onnantól kezdve, egész életében csak kampósbottal volt képes járni, és harminc méterenként le kellett ülnie pár percre a kerítések tövébe, hogy pihenjen. 1984-ig még huszonhét évet élt az apai nagyapám.

Így hívták: Rulek György

Szényi Zoltán: Zalai dombok

Ángyi

A kis Zolika nemrég lett hét éves, és épp az első nyári szünetét élvezte általános iskolásként. Mint minden hasonló korosztályú gyerek, simán elaludt volna kilenc óráig is a tanítási időszakban. Most viszont, hogy nyár volt és suliba se kellett menni, fél hétkor már kukorékolt szülei legkisebb örömeire.

Abban az időben; a nyolcvanas évek elején még egészen máshogy mentek falun a dolgok. Nemhogy az utcai kikaput, de még a lakást sem zárták be a szülők, hogy széltől és naptól védjék utódaikat. A különféle allergiákról hírből sem hallottak. Reggel kiengedték a kölyköket, este pedig jóformán lepkehálóval kellett összevadászniuk őket. Pont, mint a tyúkokat és a többi tollas kártevőket. Így a kis Zotyónak sem kellett mindenféle-fajta engedélyekért kuncsorognia az ősöknél, hogy leléphessen garázdálkodni kortársaival. Elég volt kiugrani az ágyból, felkapni egy rövidgatyát, pólót, aztán uszgyi, ki a természetbe miután zsebre vágta csúzlíját.

Fogmosás? Mosakodás? Semmi esetre sem. Nézne is bárgyún a gyerek, ha valaki ilyesmit kért volna tőle. Csakis este, nehogy összedzsuvázza az ágyneműt. Persze akkor is csak azért volt hajlandó efféle borzalmakra, hogy utána engedélyezzék anyuciék az esti filmnézést a magyar 1-en.

Szóval se reggeli, se mosdás, csak tiplizés a haverokhoz. De ha nem lesz kint közülük egyik sem, az se baj, majd magányosan csúzlizgat az árvízvédelmet szolgáló szivattyú épületének ablakaira – vázolta fel magában röviden a programot Zotyóka.

Néhány perccel később már gyűjtögette a minél gömbölyűbb kavicsokat, hogy kedvére lövöldözgesse a Princzipális-csatorna – amit a falu lakói egyszerűen csak Princinek hívnak – gátjáról a fémlemezből készült épületre.

A koncepció nem állt másból, mint minél közelebb körbelövöldözni az ablakokat úgy, hogy azok lehetőleg épségben maradjanak.

Nagyjából húsz méterről ment a gyakorlás, tökéletes fejlődést mutatva. Minden egyes lövedék egy hangos és nagyon idegesítő kongással csapódott a bádogfalakba, amit persze nem igazán kultiváltak az utcabeli felnőttek. Hogy is értékelhették volna pozitívan, hiszen még hét óra sem volt, de a nyitott ablakok miatt háromszáz méteres körzetben mindenkinek arra kellett ébrednie, hogy valamelyik neveletlen gyerek már megint azt az átkozott bódét üti, vagy csúzlizza, vagy hajigálja, vagy a fene tudja, mit csinálhat.

Volt, aki az ablakból kiabálva hangot is adott nemtetszésének:

- Takarodj haza bűdös kölyök, a hétszentségit a pofádnak! Megállj, beszélek apáddal! Megállj csak!

Talán a fenyegetés zavarta meg a kis Zolikát, de a következő lövedék nem kongással, hanem üvegcsörömpöléssel csapódott be.

„Jaj, ne! Ez betört – gondolta. – Remélem nem látott senki! Tűnés innen!”

Gyerekszemmel nagyon jónak minősült a hely, ahol a nevelkedés ment. Egyoldalú utca volt. A házsorral szemben rét mindenfajta gyümölcsfákkal, aztán az említett szivattyúház a gáttal – amit csak töltésnek hívtak a helyiek -, majd a Princi, túloldalán erdővel.

Tehát eltűnés gyanánt Zotyóka célba vette a réten az egyik szederfát. Nemsokára egy ökölméretű kővel a kezében ácsorgott a fa alatt és nézegette a roskadozó ágakat, majd közéjük vágta. Hullott a szeder, mint a záporosó. Ügyesnek kellett lennie, hogy megtömhesse magát ő is, mert úgy jöttek erre a jelenetre a libák meg a tyúkok, mint egy örült hadsereg, hogy felzabálhassák a csemegét. Úgy kellett minden alkalommal félretaszigálni őket. Irtóra szemtelenek voltak.

Az olyan kisebb problémák, mint az, hogy a szeder nagyrészt libaürülékbe potyogott, vagy a kimoshatatlan foltok a ruhán, abszolút nem számítottak.

A nagy szüret után, mire félnyolc lehetett, a haverok még mindig nem kerültek elő.

„Mi legyen?” – agyalt egy pillanat erejéig Zolika, majd nekiállt csokorba gyűjteni a réten található libatollat. Csak a legnagyobb szárnytollakat, minimum húszcentiseket. Elővette zsebéből az otthonról lopott gyufát, száraz fűből és gallyakból tüzet rakott – egy idősebb „úriember” elhittette vele és kortársaival, mondván az ilyesmi mennyire finom és egészséges. Ebből kifolyólag sokáig volt min röhögni -, és csokrostul feketére pörkölte az összeset, annak minden tetvével és atkájával együtt. Miután elkészült a gasztronóm alkotás, jóízűen befalta az egészet.

Ezek után a tyúkokat kezdte szívatni a gyerkőc. Megfigyelte a viselkedésüket. Jó ideje kiderítette, honnan ered a „tyúkeszű” jelző. Azóta gyakran szórakozott azzal, hogy egy-egy szedret odahajított nekik, és ha elég messze dobta a kis tyúkeszűtől, akkor az félúton elfelejtette, hogy miért fut, megállt és csak nézett a tyúkszemével.

Épp a harmadik alkalommal dobálta el a szedret, mikor arra lett figyelmes, hogy valahonnan a házuk felől egy kismacska keserves nyávogása hallatszik. Zotyóka mindig is nagyon szerette a kutya- és macskakölyköket.

Mikor odaért a házukhoz, egy bokor tövében találta a fekete-fehér foltos kiscicát. Az anyja hagyhatta ott, vagy valaki sokallta otthon a szaporulatot. Egy biztos, ott volt.

Úgy érezte, rögtön megáll a szívverése, mikor meglátta a pici lényt. A kismacska annyira kölyök volt még, hogy a szemeit is csak félig tudta kinyitni. Menni sem tudott, csak mászott remegő lábakkal. Néhány napos lehetett. Anyatej kellett volna neki, de nem volt. Honnan lett volna, mikor anyja sem volt.

- Gyere cica, majd kitalálunk valamit! – beszélt hozzá a kissrác miközben gyengéden markába vette, és a mellkasához fogta. – Ki lehetett az az elvetemült, aki kirakott téged? Ha mindenképpen másra akart bízni, legalább várta volna meg, míg anyatejen felnősz. Mi lesz így veled? Na, de semmi baj, majd én gondodat viselem, csak ne sírj már annyira!

A következő másodpercben már nem melengethette tovább a kismacskát Zolika, mert egyszer csak ott termett mellette a szomszéd házban lakó Ángyi. Egy pillanat alatt megragadta a kis állat egyik fülét, és kitépte a gyerek kezéből.

- Ne, Ángyi! Mit csinál? Hová viszi?

Ángyi, ez a tipikus fekete ruhás, bő szoknyás, kendős öregasszony csak két szóra méltatta a könyörgő gyereket.

- Elviszem a Princibe.

- Micsoda?! – kérdezte a gyerek riadtan. – Ne vigye, majd én felnevelem! Adja ide nekem! Nem hallja mennyire sír?

Hiába rimánkodott a gyerek, mintha ott sem lett volna. Megállíthatatlanul ment az öreglány ide-oda himbálózó szoknyával, kezében fülénél fogva lóbálva a kiscicát, mintha egy darab fertőző szemetet vitt volna. Nem érdekelte, hogy szegény kis állat vonaglik a kintól, az meg még kevésbé, hogy emiatt a rimánkodó gyerek lassan sokkot kap.

- Ne így vigye Ángyi, nagyon fáj neki! – próbálta Zolika jobb belátásra bírni. Reménytelenül. Szaladt mellette, hogy lépést tudjon tartani. Néha próbálta kicsit tartani a cicát gyermeki tenyerével, hogy ne fájjon annyira a füle, de Ángyi minden próbálkozásnál jól fejbe vágta.

A hétéves gyereknek már az egész belső szervrendszere remegett, de nem sírt. Nem tudott, csak könyörgött. Nem bírta elviselni, mégis folyamatosan nézte, ahogy próbál szegény macska szabadulni a körmei segítségével. Nem tudott, hiszen körmei képlékenyek voltak. Mire a Princéhez ért, már csak azon imádkozott, hogy kerüljön már szegény állat a víz alá! Onnantól nem fog szenvedni.

Odaérték végre a hídra. Ez a kétszáz méter a másfél percével egy örökkévalóságnak tűnt a gyerek számára. Annyira kicsi és gyenge volt az öreglányhoz képest! Semmi esélye nem volt ellene. Nem tudta megmenteni a macskát. Még könyörgéssel sem.

Ángyi egy karlendítéssel áthajította a keservesen síró kiscicát a híd korlátján, sarkon fordult és elment.

A héteves Zolika ott állt és nézte, ahogy a kis állat kétszer felbukkan mielőtt végleg elmerült. Még egy darabig bámulta a sodrást miközben egész testében remegett, aztán megtörten elindult a szivattyúház felé.

„Miért kellett? Miért így? – száguldoztak a gondolatok a fejében. – Legalább ne a fülénél fogva tartotta volna! Hogy álljak bosszút úgy, hogy ne kerüljek javítóintézetbe? Nem bukhatok le. Istenem, segíts! Hogy öljem meg?”

Nem ölte meg. A bosszúvágy szép lassan elhalványult, Ángyi pedig természetes halállal távozott néhány évvel később.

Farkas Ferenc:
Humanista